

KENDELSE

afsagt af Den Særlige Klageret mandag den 12. december 2022 i sag:

21/02988

Begæring fra advokat Mette Grith Stage på vegne af

A

om genoptagelse af en sag, der er

afgjort ved Retten i Hillerøds dom af 26. november 1986

Advokat Mette Grith Stage har på vegne af A som søster til nu afdøde T ved brev af 21. juni 2020 begæret genoptagelse af en sag, hvor T ved Retten i Hillerøds dom den 26. november 1986 blev fundet skyldig i 27 forhold af brandstiftelse efter straffelovens § 180, to forhold af forsøg på brandstiftelse efter straffelovens § 180, jf. § 21, samt et forhold vedrørende uagtsomt manddrab efter straffelovens § 241. T var omfattet af straffelovens § 16, stk. 2, og blev dømt til anbringelse i institution for åndsvage, således at anbringelse skete i særligt lukket sikringsafsnit, jf. straffelovens § 68.

Anklagemyndigheden har udtalt sig imod genoptagelse.

Sagens nærmere omstændigheder

Efterforskningen

I forbindelse med efterforskningen af en række brande i midten af 1980'erne i den daværende Hillerøds Politikreds blev Rigspolitiets Rejseafdeling den 17. juni og igen den 1. august 1985 anmodet om at indtræde i efterforskningen. Den 4. august 1985 overtog Rigspolitiets Rejseafdeling efterforskningen. T blev afhørt til sagen af politiet første gang den 5. december 1985, og herefter blev han indtil hovedforhandlingen i sagen den 24., 25. og 26. november 1986 afhørt af politiet adskillige gange, herunder på såkaldte påvisningsture. Indtil slutningen af marts 1986 blev de fleste

af politiafhøringerne af T foretaget af kriminalassistent B, hvorefter kriminalassistent C foretog politiafhøringerne. Af afhøringsrapporterne fremgår, at T blev oplyst om, at han ikke havde pligt til at udtale sig til politiet, og at han kunne kræve sin forsvarers tilstedeværelse. T har gerne ville udtale sig uden sin forsvarers tilstedeværelse. I forbindelse med efterforskningen blev bl.a. afhørt ca. 1.500 personer. Ud over første retsmøde den 6. december 1985 vedrørende varetægtsfængsling af T og efterfølgende fristforlængelser blev der afholdt adskillige retsmøder alle med deltagelse af samme dommer, anklager og forsvarer, hvor T forklarede om de forskellige forhold, herunder nogle forhold, hvor hans forklaring var usikker, og forholdene ikke blev anset som erkendt. Flere af retsmøderne foregik som udkørende retsmøder, hvor T viste retten vej til de eventuelle gerningssteder.

Sagen mod T startede ved, at der den 1. december 1985 kl. 03.34 indgik en anmeldelse om, at der var ild i en togvogn på Hillerød Station (*forhold 29*). De tre gymnasieelever, D, E og F, havde siddet i toget omkring arnestedet indtil 10-15 minutter før brandens opstået, og de blev afhørt af politiet. De tre vidner forklarede i deres afhøringer, at de var ankommet til stationen efter kl. 03.00. De bemærkede, at der sad en mand helt foran i den forreste togvogn, han sad foroverbøjet, som om han læste eller sov. Da det var koldt at stå og vente på bussen, satte de sig ind i togvognen helt bagerst i rygerkupéen. D forklarede, at han tændte en cigaret, og da den var færdig, kastede han skoddet ud ad vinduet. De to øvrige vidner huskede ikke, hvordan han slukkede sin cigaret, eller hvad han gjorde af skoddet. De tre vidner forlod togvognen omkring kl. 03.20. F forklarede til politirapport, at hun muligvis ville kunne genkende personen, hun så i togvognen. Hun beskrev ham som værende omkring 45 år, muligt med skæg, men uden briller. Han var iført en mørkeblå strikket hue med opslag forned, uden kvast eller mønster af nogen art, og en mørk jakke, muligt en rulamsjakke.

Den 5. december 1985 rettede medhjælper G fra døgninstitutionen Følstrup henvendelse til politiet, idet T, som var anbragt på stedet, kom sent hjem om natten for ildspåsættelsen. Han havde nævnt, at han havde siddet i en togvogn og set/lugtet røg. Han havde desuden en mørkeblå tophue og gik altid med en tophue. På den baggrund kørte politiet ved bl.a. kriminalassistent C fra Rigspolitiets Rejseafdeling til Frøstrup, hvor de traf blandt andre T, som blev afhørt i overværelse af medhjælper G og socialpædagog G fra Følstrup. Af en afhøringsrapport optaget på stedet fremgår det bl.a., at T forklarede politiet, at han den omhandlede nat havde været på Hillerød Station, hvor han havde sat

sig til at sove i en rygerkupé i en togvogn. På et tidspunkt blev han vækket af en rengøringsmand, hvorefter han forlod toget. Han kunne lugte røg fra den vogn, han havde siddet i, og ville ikke afvise, at der kunne være faldet gløder fra hans pibe ned på et sæde. Kriminalassistent C anførte i sin rapport, at ”det var svært at få en fornuftig forklaring af afh. m.h.t. togenes forklaring, og på et tidspunkt sagde han [T], at vi jo bare kunne køre ind på stationen, så skulle han nok vise, hvorledes det hele hang sammen”. Politiet kørte derefter til Hillerød Station med T og socialpædagog G. Det fremgår af rapporten, at T undervejs oplyste, at han havde fundet en avis, som han havde benyttet til at sætte ild til togvognen med. På perronen på Hillerød Station pegede T straks på et S-tog, der holdt på spor 1, og sagde, at toget havde holdt der den omhandlede aften. Han sagde endvidere ifølge rapporten, at der var bl.a. plastsæder i den vogn, han havde sat ild til.

T blev kl. 19.45 anholdt som sigtet for brandstiftelse den 1. december 1985 i togvognen. Han blev kørt til Hillerød Politistation, hvor han ifølge en rapport optaget samme aften, erkendte forholdet over for kriminalassistent C. T oplyste, at han havde set, at Povl Christiansens Tømmerhandel og Egnsmuseet var brændt, hvorfor han ville prøve at sætte ild på en togvogn. Han forklarede videre, at han som tidligere nævnt var blevet vækket af en rengøringsmand, hvorefter han satte ild til nogle aviser med tændstikker. Det var en ikke-ryger kupé, og der var plastsæder. Den omhandlede nat var han bl.a. iført mørkegrå halvlång vatteret frakke med lynlås og en mørkeblå tophue med kvast. Han forklarede endvidere politiet, at han ikke havde sat ild andre steder i Hillerød eller andre steder i øvrigt. Forklaringen er ikke underskrevet af T, men den er ifølge rapporten oplæst for ham, hvorefter han godkendte den.

Den følgende dag – 6. december 1986 – blev T fremstillet i grundlovsforhør ved Retten i Hillerød som sigtet for brandstiftelse efter straffelovens § 180 ved – med forsæt til omfattende ødelæggelse – om natten den 1. december 1985 at have sat ild til en jernbanevogn på Hillerød Station. Han forklarede bl.a., at han antændte ild til togvognen ved at sætte ild med tændstikker til nogle aviser på et plastsæde. Han havde opholdt sig i togvognen et par timer, fordi han ventede på, at to andre personer forlod vognen. T blev varetægtsfængslet i en uge, indtil spørgsmålet om surrogatvaretægtsfængsling kunne afgøres. Den 13. december 1985 besluttede Retten i Hillerød at surrogatvaretægtsfængsle T på døgninstitutionen Svaneparkens lukkede afdeling, Elmely.

T blev afhørt til samme forhold den 19. december 1985. T forklarede til kriminalassistent B, at han gik ind i en rygerkupé, hvor han med tændstikker tændte ild til nogle aviser, der lå på et brunt stofsæde.

Det fremgår af en rapport af 1. december 1985, at den brændte togvogn var en S-togsvogn med plastbetræk på sæderne, og at sæderne i rygerkupéen i togvognens sydlige ende var så godt som bortbrændte, mens skaderne aftog længere mod nord i vognen. Det fremgår ikke, hvilken farve sæderne havde.

Den 5. december 1985 blev foretaget ransagning på Ts værelse på Følstrup. Der blev ikke fundet noget af interesse for sagen.

Af en kriminalteknisk erklæring af 29. januar 1986 fremgår det, at der på en termojakke tilhørende T ”udvendig forpå samt på begge ærmer konstateredes utallige, cirkulære gennembrændinger af yderste lag nylon. Bagpå udvendig fandtes ligeledes enkelte cirkulære gennembrændinger. Indvendig i venstre side bemærkedes en ca. 7x10 cm stor beskadigelse/gennembrænding (smeltning) af stoffet”.

Af rapport af 15. maj 1986 med afhøring af socialpædagog G fra Følstrup foretaget af kriminalassistent C fremgår, at hun har forklaret, at T ofte er kommet tilbage til institutionen med brandsår og sveden hårtop, og på forespørgsel har han altid svaret, at han havde fået dem i forbindelse med, at han havde tændt sin pibe. Det havde flere gange “føget” med gnister, ligesom lighteren ofte havde været “skruet for højt op, når han skulle tænde sin pibe”. Efter brandsagen mod T var kommet frem, kunne hun imidlertid godt se, at hans forklaring om, at brandsårene stammede fra han tændte sin pibe, ikke kunne være rigtig.

Det fremgår af retsbog af 3. september 1986 fra Retten i Hillerød, at T fortsat erkendte og erindrede forholdet efter, at hans tidligere retsbogsudskrifts forklaring var blevet gennemgået med ham. På den baggrund blev T ved dommen i henhold til sin tilståelse fundet skyldig i forholdet.

Den 20. december 1985 blev T afhørt af kriminalassistent B, Rigspolitiets Rejseafdeling. Af afhøringsrapporten fremgår det bl.a., at T ønskede at tilstå en brandstiftelse den 16. juni 1985 om

aftenen i Povl Christiansens Tømmerhandel (*forhold 12*). Det fremgår videre af rapporten, at T forklarede, at han om aftenen var gået ind i en ulåst bygning, hvor der var brædder samt en rød plastikdunk med benzin. Han gik ud af bygningen med dunken til en stabel med brædder, som var overdækket med plastik. Han fjernede plastikken og hældte benzin på brædderne og tændte ild til det med tændstikker. Det fremgår videre af afhøringsrapporten, at T forklarede, at han efter branden cyklede hjem, men standsede ved viadukten ved Københavnsvej, hvor han satte sig på autoværnet for at hvile sig. Her bemærkede han en kvinde, der cyklede forbi. Han mente, at han var iført sin lysegrå jakke og fløjsbenklæder, muligvis brune. Et vidne, U har ifølge afhøringsrapport af 16. juni 1985 optaget kl. 22.10 forklaret bl.a., at hun en halv time tidligere havde set en ”underlig person” sidde på autoværnet ved Københavnsvej. Personen havde kigget på branden, og han var klædt i lyst eller kakifarvet tøj.

Samme aften som afhøringen – den 20. december 1985 – blev T fremstillet i grundlovsforhør ved Retten i Hillerød som sigtet for branden ved Povl Christiansens Tømmerhandel den 16. juni 1985, hvor der skete skade for ca. 12,5 millioner kroner. Her forklarede han ifølge retsbogen bl.a., at han ved Povl Christiansens Tømmerhandel bag en ulåst dør fandt en rød plastikdunk, hvorpå der stod "benzin". Han tog den med og hældte indholdet ud over en brædestabel og plastik i nærheden, hvorefter han satte ild til det med tændstikker. Dommeren bemærkede ifølge retsbogen, at ”sigtede indtil nu havde svaret spontant om end langsomt og med store pauser, på ’åbne’ spørgsmål med mange svarmuligheder, men i den følgende del af retsmødet gik sigtede i stå, hvorefter [anklageren] så sig nødsaget til at stille mere ledende spørgsmål med udgangspunkt i sigtedes rapportforklaring af d.d. ... Idet den følgende sidste del af afhøringen foregik, uden at ledende spørgsmål var nødvendige...”.

Det fremgår videre af retsbogen, at T forklarede, at han ud over denne ildspåsættelse og den i tidligere retsmøder erkendte ildspåsættelse i en S-togvogn alene to gange havde tændt ild, hvilket begge var på jernbanestationens toiletter. Ildspåsættelsen ved Povl Christiansens Tømmerhandel var hans første, og i modsætning til de tre øvrige brande var han ikke seksuelt opstemt. Han blev inspireret til ildspåsættelserne ved at læse i Amtsavisen om tidligere brande, herunder på Nordsjællands Folkemuseum. Han har set brandstedet, men han har ikke påsat den brand.

Foranlediget af de oplysninger, der kom frem ved retsmødet den 20. december 1985, tog politiassistent I fredag den 27. december 1985 kontakt til direktøren for Povl Christiansens Tømmerhandel, som oplyste, at den bygning, hvori T havde forklaret, at han fandt benzinen, blev revet ned i januar 1985 og således ikke eksisterede den 16. juni 1985. Foreholdt denne oplysning af kriminalassistent B den 2. januar 1986, forklarede T, at han rettelig havde fundet dunken i et skur, som lå et godt stykke fra brandstedet og formentligt tilhørte DSB. Af afhøringsrapport af 3. januar 1986 fremgår, at en DSB-banemontør forklarede, at DSB havde benzin stående i store metalbenzindunke, og at disse stadig stod i aflåst udhus. DSB havde ikke inden for det seneste år haft indbrud i de nærliggende bygninger.

Det fremgår af en rapport fra Teknologisk Institut dateret 18. juli 1985 angående analyse af effekter fra brand den 16. juni 1985 i Povl Christiansens Tømmerhandel, at der ikke fandtes spor efter brandbare væsker på forkullede træprøver eller jord fra brandstedet.

Af retsbog af 18. marts 1986 fremgår, at T først forklarede, at han var ansvarlig for branden ved Povl Christiansens Tømmerhandel. Efter forevisning af bykort mente han imidlertid ikke, at han havde været på stedet, og “[d]irekte foreholdt bekræfter han at have erkendt forholdet overfor kriminalassistent B fordi denne spurgte, idet sigtede i øvrigt ikke erindrer enkelthederne i udspørgningen”.

Den 22. december 1985 blev T igen afhørt af kriminalassistent B, Rigspolitiets Rejseafdeling. Han ønskede at erkende, at det var ham, der den 15. juni 1985 satte ild til stråtaget på Hillerød Egnsmuseum (*forhold 11*). T forklarede, at han efter flere forsøg fik tændt ild i stråtaget med tændstikker, og han tog opstilling et stykke derfra og så politi og brandvæsen ankomme. Adspurgt forklarede han, at jorden ligesom havde rystet, og at det havde været en mærkelig fornemmelse. T forklarede desuden, at han havde følt sig ensom og mente, at han kunne skabe kontakt ved ildspåsættelsen, men brandens omfang gjorde, at han følte, at han havde gjort noget forkert, og han kunne alligevel ikke lide at fortælle andre om den. Af rapporten fremgår det endvidere, at T blev direkte spurgt, om det nu var ham, som havde tændt ild på museet, eller om han blot erkendte for at gøre sig interessant eller for at glæde politiet. Han fastholdt, at han havde tændt ild på museet, og adspurgt forklarede han, at han også havde tændt ild andre steder, men at han ikke var i stand til at tale om det på daværende tidspunkt. Han ville gerne fortælle om de øvrige brande efter nytår. Der

var tale om i hvert fald tre andre steder. Forklaringen blev oplæst for ham, og han godkendte indholdet.

Afhøring af T den 2. januar 1986 blev også foretaget af kriminalassistent B, Rigspolitiets Rejseafdeling. Af rapporten optaget i den forbindelse fremgår det bl.a., at T forklarede, at han gerne ville tilstå, at han den 30. september 1985 omkring kl. 21.00 havde sat ild til nogle halmballer, som lå i en staklade ved Frederiksborg Ridecenter (*forhold 24*). Han forklarede endvidere, at han derefter gik over på en gård, som lå over for ridecenteret, og at han der satte ild til en halmstak (*forhold 25*). T fik sin forklaring oplæst og godkendte den. Ved et udkørende retsmøde den 23. april 1986 påviste T ridecenteret for retten. Han var ikke i stand til at udpege den nøjagtige placering af den fritstående halmstak, som han derudover havde erkendt at have sat ild til.

Også den 6. januar 1986 blev T afhørt af kriminalassistent B. Af rapporten optaget i den forbindelse fremgår det bl.a., at T blev spurgt, ”hvordan han ud over de allerede tilståede havde påsat ild”. T var ifølge rapporten for genert til at tale om det, og det blev foreslået, at han kunne udfærdige en liste over gerningsstederne. Af rapporten fremgår, ”T blev ikke foreholdt evt. gerningssteder, således at listen fremstår helt som fgs.l.s eget produkt”. Efter ca. 30 minutter havde T udfærdiget sin liste, hvorpå stod anført: Nødebo Kro 29/9-85, Teglværk, Hauge Sko, Jardex (tøj), Niels Gottlieb & Søn, Børnehaven, Tømmerhandlen Slangerupgade, Selandia, 3 gange Nordsten. Af rapporten fremgår også, at da Ts stavefærdigheder ikke var gode, sikrede kriminalassistent B sig, hvad der retteligt skulle stå, hvilket var det anførte. Derudover skrev T i særskilt rubrik de gerningssteder, han allerede var sigtet for: S-tog, toilettet, tømmerhandlen, rideskolen, museet. T underskrev herefter listen og anførte sit personnummer.

Næste politiafhøring af T blev foretaget den 9. januar 1986 af kriminalassistent J og kriminalassistent B. Afhøringen angik branden i Nødebo Kro (*forhold 22*). Af afhøringsrapporten fremgår det bl.a., at T forklarede, at han alene havde set kroen brænde. Adspurgte hvorfor han havde skrevet Nødebo Kro på sin liste over påsatte brande, udtalte T ifølge rapporten, at han ”overhovedet ikke ønskede at tale om det” og opretholdt herefter ”stædig tavshed”, hvorefter afhøringen blev afsluttet.

En time senere blev T på ny afhørt til rapport. Det fremgår, at han kun ville udtale sig, hvis han var alene med kriminalassistent B, ”hvorefter kriminalassistent J forlod kontoret”. Han forklarede da ifølge rapporten bl.a., at han om morgenen den 29. september 1985 var taget ud til kroen, hvor han gik ind ad en ulåst dør. Han kom ind i et lokale med et langt bord, hvor han havde taget cognac, skærebæret, glas og platter, som han senere forærede til en arbejdskammerat fra ”Værkstedgården”, der hed L. Han havde på dansegulvet antændt nogle papirstrimlerne med medbragte tændstikker. Herefter løb han hjem til Følstrup med de effekter, han havde taget. Han fik oplæst sin forklaring og godkendte den.

Den 9. januar 1986 indfandt politiassistent K og kriminalassistent J sig hos L, som oplyste, at han aldrig havde fået noget fra T. Der blev foretaget ransagning af Ls lejlighed, men intet blev fundet af umiddelbar interesse.

Den efterfølgende dag – den 10. januar 1986 – blev T på ny afhørt til branden i Nødebo Kro af kriminalassistent B. Her forklarede T ifølge rapporten, at han havde givet de fra kroen medtagne effekter til M og N, eller rettere kun til M, idet de havde været forlovede.

Den 2. juni 1986 blev T ved afhøring foretaget af kriminalassistent C foreholdt, at M og L havde bestridt at have modtaget de nævnte effekter, hvortil T sagde: ”Det er edderrådemig løgn – M har fået de ting, som jeg har sagt.”

T blev dømt i overensstemmelse med sin tilståelse for branden på Nødebo Kro, idet dommeren bemærkede i retsbogen af 23. april 1986, hvor retten blev sat på gerningsstedet, at forklaringen fra T udmærkede sig ved ”en endog i meget høj grad af troværdighed”.

Den 15. januar 1986 blev T afhørt af kriminalassistent B. T erklærede, at han ville tilstå ildspåsættelsen på Frederiksholm Teglværker den 31. juli 1985 (*forhold 17*) og forklarede nærmere om, hvordan han havde gjort det. Forholdet var anført på den liste, som T tidligere havde udarbejdet.

Senere på dagen den 15. januar 1986 foretog kriminalassistent B en ny afhøring af T, som erkendte ildspåsættelse i Hauge Sko, Slotsgade 34, begået den 16. august 1985 (*forhold 21*). Også dette

forhold var anført på den liste, som T havde udarbejdet. T forklarede bl.a., at han kravlede han over en gitterlåge ind til baggården, og hvordan han med nogle tændstikker havde tændt ild.

Ved et retsmøde den 23. april 1986 blev retten sat nær gerningsstedet, og T viste, hvordan det var muligt at få fodfæste flere steder på gitterporten. Af retsbogen fremgår, at han ”gentagne gange erkendte sig skyldig i forholdet og fastholdt dette efter anklagerens alvorlige forehold, at han ikke må tilstå, hvad han ikke har gjort selv, men kun læst om i aviserne eller hørt om på anden måde”. Af retsbogen fremgår desuden, at T fik forevist nogle fotografier, som han stod uforstående over for, hvortil dommeren bemærkede, at disse var fra den sydlige side af bygningen, som T ikke havde haft mulighed for at se ordentligt. T kunne derimod genkende fotografierne, der forestillede bygningens nordside.

Den 16. januar 1986 blev T igen afhørt af kriminalassistent B. T erkendte sig skyldig i ildspåsættelse den 11. august 1985 ved radioforretningen Selandia (*forhold 20*), som også optrådte på hans liste udfærdiget i forbindelse med afhøringen den 6. januar 1986. Af afhøringsrapporten fra den 16. januar 1986 fremgår bl.a., at T forklarede, at han den omhandlede dag var cyklet fra Følstrup til Hillerød medbringende en plastflaske med ca. en liter benzin, som han havde fået af en elev, O, på Værkstedgården. Han havde allerede besluttet sig for ”at sætte ild på et eller andet sted”. Han var gået ind i gården bag Selandia Radio, hvor der i et ”indelukke” var stablet nogle papkasser. Han hældte benzinen ud over papkasserne og antændte med flere tændstikker. Efter han havde onaneret sig til udløsning, cyklede han hjem. Han så hverken politi eller brandvæsen, men han hørte brandbilerne. Han havde smidt plastflasken ind i ilden. Ifølge rapporten forklarede T derefter, ”at han forinden han forlod Selandia Radio havde gået lidt rundt mellem nogle mennesker, der stod og så på ildebranden”, og at han ”betragtede branden og brandfolkenes indsats samt 2 unge politibetjente”, før han kørte hjem. T fik oplæst sin forklaring, som han godkendte.

Den 22. januar 1986 foreholdtes T, at ”O” (O) den 21. januar 1986 på det kraftigste havde afvist at have givet T benzin. T ændrede derefter sin forklaring til, at han selv havde taget benzinen fra en beholder på Værkstedgården.

Ifølge gerningsstedsundersøgelsen foretaget den 11. august 1985 var arnestedet i et aflukke ved parkeringspladsen, hvor der opbevaredes papkasser. Der sås ikke tegn på anvendelse af væsker, og der

blev ikke fundet spor efter brandbare væsker i en prøve fra noget på stedet opsamlet pap og en strikket hue. Branden ansås for påsat, idet elinstallationer blev udelukket som brandårsag.

Under et retsmøde den 24. marts 1986 på tinghuset i Hillerød erkendte T sig skyldig, og det fremgår af retsbogen, at ”han for ca. 10 minutter siden over for anklager og forsvarer har gennemgået forholdet”, hvorefter han forklarede bl.a., at han havde sat ild til nogle papkasser i et lille aflukke.

Den 21. januar 1986 blev T afhørt af kriminalassistent B, og T erkendte sig skyldig i forsætlig ildspåsættelse den 1. december 1985 om natten i forretningen Jardex (*forhold 28*). Forholdet optrådte på hans liste over brande, han havde påsat. Af rapporten fremgår det bl.a., at T forklarede, at han kom til forretningen Jardex, hvor han slog hul i den nederste rude i døren med en sten og smed papir og benzin ind af hullet i ruden, hvorefter han med en tændstik satte ild på. På sin vej fra stedet hørte han hverken politi eller brandvæsen, hvilket skuffede ham lidt, idet han ”regnede med, at han havde fået sat ordentligt fut på”. Forklaringen blev oplæst for T, som godkendte den.

Gerningsstedsundersøgelsen viste, at der var slået eller sparket hul i den nederste del af ruden i døren til forretningen, og at der var spor efter væske, som var hældt ind af hullet. Det lugtede som benzin, og en analyse af effekter derfra viste rester af benzin.

Ved udkørende retsmøde den 21. maj 1986 viste T retten gerningsstedet. Han gik direkte til forretningens indgangsdør og forklarede, at han havde stukket et stykke benzinvædet brændende papir ind under døren til forretningen. Han foreholdtes, at døren sluttede så tæt, at dette ikke var muligt, hvorefter han gik til den bagdøren, men straks tilbage til den første dør. Han forklarede, at han med sikkerhed havde tændt ild ved denne dør, og efter lang betænkningstid sagde han, at han med en sten slog hul i den nederste glasrude og rakte papiret ind gennem åbningen. Dommeren bemærkede i retsbogen generelt, at mens Ts stedfornemmelse og erindring om gerningssteder var stærke, havde han ingen tidsfornemmelse.

I dagene mellem den 22. og den 31. januar 1986 blev T afhørt som sigtet for forhold både omfattet af den af ham udfærdigede liste og forhold, der ikke var omfattet af listen. T erkendte sig skyldig i alle forholdene. Afhøringerne blev foretaget af kriminalassistent B.

Under en politiafhøring den 4. februar 1986 foretaget af kriminalassistent B blev T spurgt, hvorvidt han havde ”sat ild på” andre steder end i Hillerød, hvortil han ifølge rapporten svarede, at han havde sat ild flere steder i Helsingør politikreds, herunder på stearinlysfabrikken Asp-Holmblad (*forhold 2*). Det var lang tid siden, men han kunne huske, at det var en søndag. Han var ked af, at så mange mennesker havde mistet deres arbejde, hvorfor han ikke kunne lide at tale om denne brand. Han fik herefter oplæst sin forklaring, som han godkendte og ønskede at underskrive.

Stearinlysfabrikken Asp-Holmblad nedbrændte søndag den 24. oktober 1982.

Den 19. marts 1986 blev T hentet i arresten af kriminalassistent C og kriminalassistent B og kørt til påvisning i Helsingør. Det fremgår af rapporten, at T flere gange blev indskærpet, at han ikke skulle erkende forhold bare for at ”tilfredsstille” politiet. T viste vej, først til Helsingør Station, hvor han oplyste at have sat ild til to togvogne (*forhold 5*). Det var sket samme aften som branden i stearinlysfabrikken Asp-Holmblad for 2-3 år siden, hvor han havde benyttet tændstikker og sat ild til noget, han havde fundet i vognen, som vist nok hang.

Der fremgår videre af rapporten, at han viste adressen Grollowstræde 1 og adressen Grollowstræde 6 (*forhold 3 og 4*). Han anviste desuden adressen Sct. Olaigade 5B, uden at kunne oplyse nærmere om, hvor eller hvordan han havde ”sat ild på”, og en ejendom beliggende på hjørnet af Sudergade og Axeltorv. Rapporten blev fortsat af kriminalassistent C senere samme dag, hvor det er anført, at Sct. Olaigade rettelig var Sophie Brahes Gade.

Under en afhøring den 25. marts 1986 erkendte T sig skyldig i ildspåsættelserne den 19. juli 1983 i Grollowstræde 6, hvor en ung kvinde omkom, i to togvogne på Helsingør Station og på Sophie Brahes Gade.

Det fremgår af en rapport af 5. september 1983, at en socialpædagog fra Følstrup samme dag over for politiet oplyste, at T ifølge optegnelser i institutionens ”dagbog” havde meldt sig hos nattevagten den 19. juli 1983 kl. 22.20. T talte ligeledes med politiet ved kriminalassistent P den pågældende dag. T havde afvist at have kendskab til brandene i togvognene på Helsingør Station, Grollowstræde 6 og Sophie Brahes Gade 5B.

Af rapporter fra 20. juli 1983 fremgår bl.a., at samme nat som brandene i Grollowstræde, Sophie Brahes Gade og togvognene på Helsingør Station fandt sted, anholdt politiet en mand, som ikke var T. Manden var blevet tilbageholdt af DSB-personale på baneterrænet, hvor han var gået ind i en af vognene. Han havde tændstikker i lommerne og to brændte huller i jakken.

Af rapporten fra den ovennævnte påvisningstur den 19. marts 1986 fremgår, at T afslutningsvis viste vej til Asp-Holmblad, hvor han ifølge rapporten forklarede, at han kom ind ad døren og anvendte benzin til at antænde stearinlysfabrikken.

Den 9. april 1986 blev T afhørt til om branden på stearinlysfabrikken Asp-Holmblad. T forklarede ifølge rapporten bl.a., at han efter et afbrudt samleje med sin veninde M var blevet uvenner med hende. Han var gået til fabrikken, hvor han uden at bryde noget op var ”gået enten gennem en dør, en port eller gennem et vindue”. Han var kommet ind i et varmt rum og havde sat ild ved ”nogle runde maskiner”, hvor stearinen skulle smeltes. Han huskede ikke nærmere, hvad han havde sat ild til, og han havde ifølge sin forklaring ikke noget med udover tændstikker. Han onanerede sig herefter til udløsning, før han tog hjem til M, og de sammen gik hen for at se på branden.

I et retsmøde den 21. maj 1986 viste T retten vej til den ikke-genopførte stearinlysfabrik Asp-Holmblad. Ifølge retsbogen forklarede T bl.a., at han fandt et åbent vindue ind til et rum, hvor der befandt sig 5-6 runde maskiner eller kedler, og at han med sin arm mærkede en betydelig varme i rummet. Han hældte benzin ind ad det åbne vindue og antændte det ved hjælp af tændstikker. Han kunne ikke svare på, om han i antændelsesøjeblikket var indenfor eller udenfor. Af retsbogen fremgår det både, at han tidligere havde været inde på området, og at han ikke tidligere havde været inde på området.

Af brandstedundersøgelsen af 19. november 1982 og erklæring herom af 20. december 1982 fremgår, at der ikke var tegn på indbrud, eller at branden var påsat. Arnestedet blev skønnet til at være i smelteriet ved smeltekarrene. Brandårsagen var formentlig selvantændelse gennem opvarmning af stearin/paraffin, der i forbindelse med isoleringsmaterialet havde dannet grundlag for en flammebrand, idet alle betingelser herfor havde været til stede.

Ved afhøring den 10. april 1986 i forlængelse af en anden afhøring fremgår af rapporten, at kriminalassistent C spurgte T, om han havde forøvet yderligere ildspåsættelser end dem, som han på daværende tidspunkt havde tilstået. Han blev meget kraftigt og flere gange gjort bekendt med, at han ikke skulle tilstå ildspåsættelser bare for at tilfredsstille politiet, hvortil han svarede ”Jeg vil sku da ikke have skyld for noget, som jeg ikke har gjort – nej”. Af rapporten fremgår også, at T forklarede, at han havde ”sat ild på” siden han blev udskrevet fra Elmely, hvilket var omkring hans 16. år, og at han gennemsnitlig havde sat ild på et eller andet en gang om måneden, herunder flere gange end de allerede tilståede i Hillerød og Helsingør, hvoraf de fleste var affaldsposer og også 5-6 stråtagsbondegårde i Helsingør-området.

Under en ny påvisningstur den 16. april 1986 med kriminalassistent C og en kriminalassistent fra Hillerød politi, I, påviste T tøvende og med en vis usikkerhed en række steder, herunder brødfabrikken Hollandske Mølle, som han oplyste, at han havde sat ild til. Han kunne ikke oplyse nærmere om, hvornår eller hvordan det var sket. Han oplyste derudover, at han havde forårsaget en stor brand i København – ”Det var en fabrik, som den i Helsingør”. Ved fortsat rapport af 2. og 23. maj 1986 af kriminalassistent C fremgår, at T efterfølgende forklarede og fastholdt, at han ikke havde sat ild på de steder, som han havde udpeget på påvisningsturen den 16. april 1986. Han angav flere grunde til, at han havde udpeget stederne, bl.a. at han derved kunne få en køretur og bibeholde kontakten med politiet, og han anførte desuden: ”Alle de andre, som jeg har forklaret om til politiet og i retten – det er rigtigt nok – der har jeg sat fut på”. Det fremgår også af rapporten, at Helsingør Politi havde meddelt, at der ikke havde været brand nogen af de steder, som T havde udpeget, med undtagelse af brødfabrikken, hvor brandårsagen var klarlagt.

Den 27. august 1986 kontaktede T kriminalassistent C via arresten i Hillerød. T oplyste ifølge rapporten, at ”der var flere forhold af ildspåsættelser, men han kunne ikke huske, hvad han havde sat ild til”, men at det dog hovedsageligt var affaldsposer. Det fremgår endvidere af rapporten, at T nævnte en stearinlysfabrik i København, der lå i nærheden af, hvor hans moster boede. Den havde han sat ild til omkring samme tidspunkt som stearinlysfabrikken i Helsingør.

Den følgende dag – 28. august 1986 – hentede kriminalassistent C T i arresten og kørte til København med ham. Med udgangspunkt i Københavns Hovedbanegård viste T sin mosters bopæl i Frederiksstadsgade ... sal. Efter en længere køretur i København gader standsede de i Viborggade

og gik til Silkeborggade, hvor T angav, at stearinlysfabrikken havde ligget. Han forklarede ifølge rapporten, at han ikke huskede, hvad han satte ild til, men det brændte godt, og han forklarede, hvordan han havde bevæget sig rundt på ejendommen. Han forklarede endvidere, at han tidligere på et tidspunkt, hvor hans moster arbejdede på stearinlysfabrikken, havde været på fabrikken sammen med hendes daværende mand/samlever. Det fremgår også af rapporten, at T forklarede, at han forinden ildspåsættelsen havde haft et opgør med sin veninde M i Helsingør, og at han på Følstrup var blevet bebrejdet, at han havde været voldelig over for M, hvorfor han var ”stukket af” og taget ind til mosteren.

Af en rapport optaget samme dag fremgår det, at personale fra Følstrup oplyste, at det af institutionens dagbog for oktober måned 1982 bl.a. fremgik, at T nogle dage før den 27. oktober 1982 havde været voldelig over for M, og han den 27. oktober 1982 ikke var kommet hjem fra dagskole, men havde ringet hjem til Følstrup et par gange, hvor han virkede bange for at komme hjem. T var ifølge optegnelserne i dagbogen hjemme kl. 01.15 den omhandlende nat.

Stearinlysfabrikken Pia-Lys, der lå mellem Viborggade og Silkeborggade på Østerbro i København, brændte den 27. oktober 1982 kl. ca. 20.00 (*forhold 30*).

Ts moster, S, blev af kriminalassistent C afhørt den 9. september 1986. Hun forklarede bl.a., at hun boede på Skydebanegade, hvor hun havde boet de sidste 11 år. Før det boede hun på Østerbrogade. Hun forklarede endvidere, at hun aldrig havde arbejdet på stearinlysfabrikken Pia-Lys, og at hun aldrig havde haft T med dertil. T havde besøgt hende mange gange, mens hun boede i Skydebanegade og også i Absalonsgade, men han havde aldrig besøgt hende på Østerbrogade. Hun var ikke i stand til at huske, hvorvidt T havde besøgt hende om aftenen forud for branden i stearinlysfabrikken Pia-Lys A/S. Mosteren forklarede endvidere, at T en aften for nogle år tilbage var kommet til hende og grædende havde fortalt, at han var blevet beskyldt for at have slået en pige i Helsingør. Ts mor havde desuden flere gange gennem årene fortalt hende, at T havde lavet ”småbål hist og her”, ligesom han havde sat ild til affaldscontainere.

T blev vedrørende branden på stearinlysfabrikken Pia-Lys afhørt igen den 29. august og den 3., 4. og 29. september 1986, alle gange af kriminalassistent C. Af rapporten fra den 29. august 1986, fremgår det bl.a., at samme nat som branden på Asp-Holmblad havde han haft et skænderi med M,

hvor han havde ”givet hende nogle tæv”. Dette var han blevet irettesat for på Følstrup, hvilket han var blevet sur over og tog ind til sin moster. Hun ringede imidlertid til hans mor, hvilket han blev så gal over, at han gik ud for at sætte ild på stearinlysfabrikken Pia-Lys. Afslutningsvist er i rapporten anført en bemærkning om, at T ikke var i stand til at gennemlæse og forstå en længere tekst, men at han insisterede på at underskrive sin forklaring.

Efterforskningens afslutning og dommen

Den 20. august 1986 fremsendte Politimesteren i Hillerød en retsmødebegæring til Retten i Hillerød med henblik på afgørelse af tiltalespørgsmålet, som skulle forelægges Statsadvokaten. Begæringen indeholdt sigtelser i 32 forhold for overtrædelser af straffelovens § 180 om kvalificeret brandstiftelse og § 241 om uagtsomt manddrab. Branden i stearinlysfabrikken Pia-Lys var ikke oprindelig medtaget, da dette forhold først blev erkendt af T den 27. august 1986. Der blev berammet retsmøde den 3. september 1986. Af retsbogen derfra fremgår det bl.a., at T blev afhørt til de enkelte forhold beskrevet i retsmødebegæringen.

I tre af forholdene var Ts forklaring ifølge retsbogen for usikker til, at forklaringen kunne betragtes som en tilståelse, og disse forhold udgik af sagen. For så vidt angik de resterende forhold, fremgår det af retsbogen, at afhøringen af T foregik på den måde, at hans forklaringer i tidligere retsbogsudskrifter blev gennemgået med ham, hvorefter han erindrede forholdet og erkendte sig fortsat skyldig. Dommeren fandt ikke en nærmere afhøring til de enkelte forhold nødvendig, idet T ”særligt under påvisningerne - og for de øvrige forholds vedkommende efter nøje gennemgang af billeder - havde afgivet meget udførlige forklaringer”.

Til slut i retsmødet oplyste anklageren, at T for ”ganske kort tid siden” havde tilkaldt kriminalassistent C og over for ham havde erkendt, at han også havde sat ild til stearinlysfabrikken Pia-Lys den 27. oktober 1982. Det fremgår af retsbogen, at T ”erkender sig forsat skyldig i dette forhold og er indforstået med senere at afgive udførlig forklaring herom, når efterforskningen i øvrigt er tilendebragt og billedmateriale foreligger”.

Statsadvokaten for Sjælland rejste tiltale mod T ved anklageskrift af 21. november 1986, som omfattede i alt 29 forhold af brandstiftelse efter straffelovens § 180, herunder to forsøg efter

straffelovens § 21, og et forhold, der angik uagtsomt manddrab efter straffelovens § 241 i forbindelse med en unge kvindes død ved branden i Grollowstræde i Helsingør.

Retten afsagde dom af 26. november 1986 med bl.a. følgende præmisser:

”Tiltalte har erkendt sig skyldig og afgivet forklaring, hvorom henvises til retsbogen, og hvorved bemærkes, at tiltalte har afgivet forklaringer, efter at retten har været sat på gerningsstederne i flertallet af de påsigtede forhold. Han har generelt forklaret at have antændt brandene ved hjælp af brændbare vædsker, typisk benzin, som han medbragte efter forinden at have stjålet dette på det beskyttede værksted, hvor han var beskæftiget. I størstedelen af tilfældene forblev han på stedet og iagttog brandudviklingen, alt imedens han masturberede sig selv til sædafgang. I nogle, omend ikke alle tilfælde, havde han forinden haft skænderier eller sammenstød med veninde, hvorimod hævnmotiv alene er antydning af forhold 22, Nødebo kro, hvor han oplyste at være sur over tidligere klage fra kroen til hans bopælsinstitution over hans opførsel nogen tid i forvejen. Han har boet på institutionen Følstrup under meget fri forhold og har herunder som oftest bevæget sig til gerningsstederne, i hvert fald i Hillerød, på cykel, medens ildspåsættelserne i Helsingør er begåede under besøg hos en veninde.

Tiltalte og forsvareren har acquiesceret ved [affundet sig med] brandstiftelsernes subsumption under straffelovens § 180 andet led, ligesom tiltalte har erkendt, at dødsfaldet jfr. forhold 4 er en uagtsom følge af hans ildspåsættelse jfr. forhold 3.

Ved tiltaltes uforbeholdne erkendelse i forening med det i øvrigt oplyste findes tiltalens rigtighed godtgjort. Det bemærkes herved, at tiltalte i forhold 29 afslørede efter signalementsafgivelse fra øjenvidner, at han i forhold 26 selv anmeldte branden, og at han generelt har udvist betydelig viden om forholdene på stedet, således at hans forklaring om modus operandi, indstigningsvej m.v. har svaret til foreliggende rids, fotografier m.v. Enkelte forhold, der var erkendte, har tiltalte under efterforskningsforhørene kun kunnet forklare om i meget store træk og så diffust, at anklagemyndigheden har fundet det overvejende betænkeligt at medtage forholdene under sagen.”

Personlige forhold

Under efterforskningen blev T mentalundersøgt på Frederiksborg Amts Sygehus' afdeling i Birkerød. Undersøgelsen blev foretaget af overlæge Torben Hvam, som i erklæring af 31. maj 1986 konkluderede, at T var åndssvag i lettere til middelsvær grad, og at han var seksuelt afvigende med trang til ildspåsættelse som det væsentligste symptom. Det fremgår bl.a. af erklæringen, at Ts ”oplysninger om baggrunden for brandene har kunnet være temmelig varierende, idet der er en tydelig tendens til at give det svar, som han tror man forventer”. Det fremgår endvidere af erklæringen, at der under en mentalobservation i 1979 fremkom oplysninger om aggressivitet, uden at det dog forekom påfaldende, og at det først var fra 1982, at ”aggressiviteten har nogle mere tydelige sadistiske overtoner, især i forbindelse med alkoholindtagelse”. Det fremgår videre, at T

ikke havde ”lagt skjul på, at han godt kunne lide at tage hårdt fat”. Som et ”P.S.” er anført bl.a., at de første seks sider havde været drøftet med døgninstitutionen Følstrup og kriminalassistent C, hvilket havde resulteret i nogle ændringer. Erklæringen er medtaget i dommen af 26. november 1986.

Forklaringer

Til brug for genoptagelsessagen er der i november 2020 og januar 2021 foretaget afhøring af polititjenestemænd med relation til sagen.

P har forklaret bl.a., at han i 1983 var ansat som kriminalassistent i Rejseholdet (Rigspolitiets Rejseafdeling), hvorfra han sammen med to kollegaer blev udlånt til daværende Helsingør Politi, fordi der havde været nogle alvorlige brande i byen. En del af hans arbejde var at følge op på tips fra befolkningen, hvoraf et gik på T. Han husker ikke, hvad tippet gik på, men han opsøgte og afhørte T på institutionen på Nødebovej. T kendte intet til brandene, og han fik det indtryk, at han ikke kunne få noget brugbart ud af T, og da der intet var i sagen, der kunne forbinde T med brandene, var han ikke interessant i det videre forløb. Han havde ikke på noget senere tidspunkt kontakt til T, og han har ikke arbejdet sammen med kriminalassistent C.

B har forklaret bl.a., at han var ansat i Rejseholdet. Sammen med P og Q var han afgivet til at hjælpe med de mange brande i Helsingør og Hillerød. Hans hovedopgave var at køre påvisningstue med T. En påvisningstur startede altid med, at han fandt nogle anmeldelser frem, som han mente kunne være begået af T, og derudfra planlagde køreturene. Det var altid kun ham selv og T, der kørte sammen. Når de nåede til et brandsted, så stoppede han og spurgte T, om han havde sat ild til stedet, hvilket T altid svarede ja til. Adspurgt hvorledes han havde gjort det, svarede T altid upræcist, og svarene passede ikke til anmeldelserne. Han mente ikke, at han havde vist T fotos, rapportmateriale, skitser eller andet. Han foreviste museet i Hillerød for T, hvor gerningstidspunktet faldt sammen med et mærkbart jordskælv. Han spurgte T, om han huskede noget specielt for denne ildspåsættelse, hvilke T afviste. Han spurgte herefter, om han huskede en rystelse i jorden, hvilket T gjorde. Han tænkte først efterfølgende på, at han netop havde givet T en vigtig oplysning.

De kørte til stearinlysfabrikken Asp-Holmblad, som T erkendte at havde sat ild til. Han oplyste, at han var kommet ind via en port. Da han foreholdt T, at dette ikke kunne være rigtigt, ændrede han det til, at han via et vindue havde hældt benzin ind i et rum.

Han blev efterhånden mere og mere sikker på, at T ville erkende hvad som helst. Det førte til, at han på et tidspunkt viste T nogle adresser, hvor der ikke havde været ildebrand, men alligevel erkendte T også disse forhold. En solskinsdag stoppede han og T ved en iskiosk i Ramløse og købte softice og sodavand. De stoppede for at spise isene ved Asserbo Klosterruin, og han spurgte T, om han havde sat ild til ruinen, hvortil T straks svarede ”ja”. Herefter ville han ikke længere være en del af efterforskningen, hvorfor han bad politimesteren om at blive taget af sagen, hvilket han fik lov til.

Forespurgt til rapportmateriale på forevisningsturene, oplyste B, at han havde skrevet under på én rapport vedrørende de falske påvisninger, men han havde ikke skrevet noget om resten. Årsagen til dette var, at C ikke fandt grund til dette, og det accepterede han.

R har forklaret bl.a., at han som leder af Rejseholdet hovedsageligt var på sit kontor i København, og det var hans afdelingsledere, der havde kontakten med rejseholdspersonalet, som var afgivet til forskellige afdelinger rundt i landet. C var brandekspert og blev derfor afgivet til Hillerød. Det var blevet klart tilkendegivet til C, at han ikke måtte bruge ledende spørgsmål og få en erkendelse, som ikke var rigtig. C fik et tillidsforhold til T, og T nærmest hang ved Cs læber. Derfor skulle erkendelser underbygges. Der var derfor både en betjent fra Hillerød og en fra Rejseholdet, som deltog i afhøringerne.

B var mytoman, hvorfor de på et tidspunkt måtte skille sig af med ham. Det var først senere, at han fandt ud af, at B havde været med på T sagen. Han har ikke haft mistanke eller tvivl om, at Ts tilståelser var rigtige.

Parternes synspunkter

A har anført navnlig, at hun som søster til nu afdøde T kan anmode Den Særlige Klageret om at genoptage Retten i Hillerøds dom af 26. november 1986, jf. retsplejelovens § 977, stk. 1, jf. stk. 2, jf. § 906, stk. 3, 1. pkt.

Der er flere relevante oplysninger, som ikke er forelagt for retten i sin tid, og som således er nye, ligesom de foreliggende beviseligheder ikke har været rigtigt bedømt, hvilket kan begrunde genoptagelse efter retsplejelovens § 977, stk. 1, nr. 1 og nr. 3.

T blev afhørt hele 63 gange fra den 5. september 1983 til den 30. september 1986, uden at der var en advokat til stede. Langt de fleste af afhøringerne er foretaget af kriminalassistent C, som var efterforskningsleder i Rigspolitiets Rejseafdeling. Der er i vid udstrækning stillet ledende spørgsmål, og T har afgivet skiftende forklaring, herunder på centrale punkter bl.a. om hvordan han kom ind på stearinlysfabrikken Asp-Holmblad (forhold 2), og hvorfra han havde en benzindunk, han skulle have brugt til påsætning af branden ved Povl Christiansens Tømmerhandel (forhold 12). T er desuden fremkommet med flere ”falske tilståelser” herunder om påsætning af brande, som aldrig har fundet sted. Det er yderst problematisk, at disse oplysninger ikke var fremme under sagen, da sagen i vidt omfang er baseret på Ts erkendelser. Når det viser sig, at han rent faktisk har aflagt urigtige erkendelser om alvorlige forhold, så må det få den konsekvens, at hans forklaring/erkendelse i øvrigt kun bør tillægges en yderst begrænset bevisværdi og ikke burde have dannet grundlag for en domfældelse.

Det er desuden en ny og særdeles relevant oplysning, at B, som var en af de efterforskere, der i sin tid havde en nær kontakt med T, allerede dengang var af den opfattelse, at ”T ville erkende hvad som helst”, samt at grunden til, at B ikke havde skrevet rapport om samtlige ”falske tilståelser” afgivet til ham var, at efterforskningslederen, kriminalassistent C, ikke fandt, at der var grund til dette. B har desuden ifølge afhøringsrapport af 23. november 2020 oplyst, at han på en påvisningstur traktede T med sodavand og softice. Herved opstod et uhensigtsmæssigt nært forhold mellem T og politiet. Det er en uomtvistelig fejl, at der ikke er udfærdiget politirapport om samtlige påvisningsture, da det er efterforskningsskridt.

Endvidere er der intet, som tyder på, at bilagene med de tekniske oplysninger om branden på Asp-Holmblad i sagens forhold 2 blev fremlagt for retten. Af brandstedsundersøgelserne fremgår bl.a., at arnestedet antageligt var smelteriet, og at brandårsagen formentlig var selvantændelse gennem opvarmning af stearin/paraffin, der sammen med rockwool havde dannet grundlag for en flammebrand. Det forekommer usandsynligt, at retten ikke havde haft bemærkninger til disse oplysninger

og kommenteret herpå i præmisserne, hvis retten havde været bekendt hermed i forbindelse med domfældelsen.

Ts moster, S, boede ikke på den adresse, hvor T havde forklaret, at han havde besøgt hende, forud for branden på Pia-Lys A/S den 27. oktober 1982 i sagens forhold 30. Det kan ikke bekræftes, at mosteren på noget tidspunkt har boet på den af T oplyste adresse. Hun har desuden afvist Ts forklaring om, at hun skulle have arbejdet på Pia-Lys A/S og have haft ham med på besøg der.

Vedrørende ildspåsættelse af en S-togvogn i sagens forhold 29 har alene et enkelt vidne, F, givet et brugbart signalement af den formodede brandstifter. Vidnet er citeret for at have beskrevet den formodede brandstifter som ”muligt med skæg, men ikke briller”, og at hun muligvis kunne genkende ham. T havde ikke skæg, men derimod havde han nogle store og ret bemærkelsesværdige briller. Det synes umiddelbart nærliggende, om politiet havde lavet en fotokonfrontation for vidnet, men vidnet er ikke på noget tidspunkt blevet vist et foto af T.

T var flere gange med politiet på flere af gerningsstederne, hvor han herved kan have tilegnet sig viden om forholdene. Dertil kommer, at f.eks. Hillerød Station var et sted, som T ofte kom, hvorfor han givetvis har haft forhåndskendskab til lokaliteten. Hans viden om ”forholdene på stedet” er derfor af begrænset bevismæssig værdi.

Der er således en lang række meget væsentlige oplysninger, som ikke har været fremlagt for retten, og hvis de havde været fremlagt, må det antages, at det havde ført til frifindelse.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at betingelserne i retsplejelovens § 977 for at genoptage sagen ikke er opfyldt. Der er ingen nye oplysninger i sagen i retsplejelovens § 977, stk. 1, nr. 1's forstand, som i sig selv kunne have ført til frifindelse eller domfældelse efter en væsentlig mildere strafbestemmelse.

T blev idømt anbringelsesdom og ikke fængselsstraf, som er en betingelse for anmodning om genoptagelse efter retsplejelovens 977, stk. 2, jf. § 906, stk. 3. Henset til alvoren af den idømte sanktion og de begåede forhold vil anklagemyndigheden imidlertid ikke udtale sig imod at ansøgningen om genoptagelse realitetsbehandles.

Nye beviser skal have en vis substans og rykke ikke uvæsentligt på vurderingen af skyldsspørgsmålet for at kunne begrunde genoptagelse efter retsplejelovens § 977, stk. 1, nr. 1, jf. Jakob Friis Nolsø og Mads Pedersen i artiklen ”Den Særlige Klagerets behandling af genoptagelsessager”, trykt i UfR 2019 B.37.

Tærsklen for at antage, at nye oplysninger kunne have bevirket frifindelse, må være højere i en tilståelsessag som den foreliggende, hvor rettens vurdering af skyldsspørgsmålet har været baseret på den tiltaltes (uforbeholdne) tilståelse, end i tilfælde hvor den tiltalte ikke har tilstået. Sagens alder og det forhold, at domfældte er afgang ved døden, og det således ikke ved en ny hovedforhandling er muligt at vurdere hans troværdighed, taler desuden for, at bestemmelsen om genoptagelse i retsplejelovens § 977, stk. 1, nr. 1, må fortolkes restriktivt.

Imod genoptagelse taler i øvrigt også det forhold, at T også uden domfældelse i et enkelt eller to af forholdene ville være blevet idømt en anbringelsesdom, idet han ved samme dom blev dømt for adskillige andre forhold, jf. Vagn Greve i ”Genoptagelse af straffesager efter dansk ret”, trykt i Tfk 2005.439, med henvisning til Den Særlige Klagerets afgørelse trykt i UfR 1950.109.

Uanset om daværende efterforsker Bs forklaring om, at T på påvisningsture blev tilbudt sodavand og is og erkendte ildspåsettelse, der ikke havde fundet sted, måtte anses for ”nye oplysninger” i retsplejelovens § 977, stk. 1, nr. 1’s forstand vil oplysningerne i sig selv ikke kunne have ført til frifindelse eller anvendelse af en væsentlig mildere strafbestemmelse.

Det er ikke sandsynligt, at retten skulle have valgt at gennemføre en hovedforhandling i en tilståelsessag – i et så alvorligt forhold som sagens forhold 2 om branden på Asp-Holmblad – uden samtidig at dokumentere de tilhørende erklæringer til fastlæggelse af arnested og brandårsag. Erklæringerne har desuden ikke en sådan præcision og klarhed, at det må anses for udelukket, at branden var påsat. Uanset disse oplysninger måtte være ”nye oplysninger” i retsplejelovens § 977, stk. 1, nr. 1’s forstand vil de omtalte tekniske erklæringer sammenholdt med Bs forklaringer ikke med tilstrækkelig sikkerhed kunne have ført til frifindelse eller anvendelse af en væsentligt mildere straffebestemmelse.

Det er ikke tilstrækkeligt sandsynliggjort, at der i øvrigt skulle være nye oplysninger i retsplejelovens § 977, stk. 1, nr. 1's forstand, herunder at oplysningerne om, at Ts moster, S, ikke på tidspunktet for branden på stearinlysfabrikken Pia-Lys (sagens forhold 30) boede på den af T angivet adresse, eller at Ts divergerende forklaringer vedrørende branden ved Povl Christiansens Tømmerhandel (sagens forhold 12) om, hvorfra han havde en benzindunk, ikke stemmer overens med vidneforklaringerne, ikke skulle være fremlagt for retten.

En begæring om genoptagelse efter retsplejelovens § 977, stk. 1, nr. 3, skal fremsættes inden 5 år fra dommens afsigelse og ved friberøvelse indtil 2 år fra domfældtes løsladelse, jf. retsplejelovens § 979, stk. 1. Denne frist må anses for overskredet, idet T afgik ved døden i 1997, og hans søster har haft mulighed for at anmode om genoptagelse tidligere. Den del af begæringen, som henviser til retsplejelovens § 977, stk. 1, nr. 3, bør derfor afvises. Det bemærkes i øvrigt, at der ikke foreligger særlige omstændigheder, der gør det overvejende sandsynligt, at de foreliggende beviseligheder ikke har været rigtigt bedømt.

I sagens behandling har følgende medlemmer deltaget: Jens Kruse Mikkelsen, Henrik Estrup, Kari Sørensen. Lasse Højlund Christensen og Hanne Rahbæk.

Klageretten bemærker indledningsvis, at A, som søster til afdøde T, må anses for berettiget til at anmode om genoptagelse af Retten i Hillerøds dom af 26. november 1986, jf. retsplejelovens § 977, stk. 1, jf. stk. 2, jf. § 906, stk. 3, 1. pkt., eller sidstnævnte bestemmelses analogi, idet en frihedsberøvende foranstaltning i form af anbringelse i sikret afdeling for personer med vidtgående psykisk handicap (dengang i et særligt lukket sikringsafsnit i en institution for åndssvage), jf. straffelovens § 68, jf. § 16, stk. 2, i forhold til genoptagelse af dommen ganske må sidestilles med en fængselsstraf.

Efter retsplejelovens § 977, stk. 1, nr. 3, kan Klageretten genoptage en sag, når der i øvrigt foreligger omstændigheder, der gør det overvejende sandsynligt, at de foreliggende beviser ikke har været rigtigt bedømt. Klageretten bemærker, at begæring om genoptagelse efter retsplejelovens § 977, stk. 1, nr. 3, skal fremsættes inden 5 år efter dommens afsigelse eller senest 2 år efter løsladelse fra en frihedsberøvelse, jf. retsplejelovens § 979, stk. 1. Dommen er afsagt den 26. november 1986, og T afgik ved døden i april 1997. Disse frister er derfor overskredet. Klageretten afviser derfor den del

af begæringen om genoptagelse, som henviser til § 977, stk. 1, nr. 3, og behandler alene den del af begæringen, som henviser til § 977, stk. 1, nr. 1.

Efter retsplejelovens § 977, stk. 1, nr. 1, kan Klageretten genoptage en sag, når nye oplysninger tilvejebringes, og det skønnes antageligt, at disse, om de havde foreligget under sagen, kunne have bevirket frifindelse eller anvendelse af en væsentlig mildere straffebestemmelse.

De nye oplysninger, som er påberåbt, angår navnlig oplysningerne fra daværende kriminalassistent B om omstændighederne omkring politiets afhøringer af T, og det forhold, at bilagene med de tekniske oplysninger om branden på Asp-Holmblad i sagens forhold 2 ikke blev fremlagt for retten.

Klageretten bemærker, at det ved vurderingen af, om disse oplysninger kunne have ført til frifindelse af T, hvis de havde foreligget for Retten i Hillerød i 1986, må tages i betragtning, at sagen i sin tid blev afgjort som en tilståelsessag, at der nu er gået 36 år siden dommen blev afsagt, og at T døde for mere end 25 år siden. Dette taler for at være tilbageholdende med at tillade genoptagelse. Omvendt må det også tages i betragtning, at Ts mentale evner var svækkede, og at der derfor alt andet lige var større risiko for urigtige tilståelser.

Oplysningerne om Ts mentale evner og om hans tilbøjelighed til at give det svar han tror, man forventer, fremgik af den mentalerklæring, som er citeret i Retten i Hillerøds dom, og retten har dengang vurderet hans troværdighed og har ikke fundet grundlag for at betvivle rigtigheden af hans tilståelse i relation til forhold, der var omfattet af det endelige anklageskrift. Selv om politiets afhøringer af T ikke lever op til nutidens standarder for afhøring af psykisk afvigende kriminelle, herunder i forhold til medvirken af forsvarer, så har den medvirkende dommer til gengæld i et omfang, der er usædvanligt for en tilståelsessag, gennemført indenretlige afhøringer af T på de anviste gerningssteder for at sikre sig, at tilståelsernes rigtighed var bestyrket ved de i øvrigt foreliggende oplysninger.

Hertil kommer, at selv om der måtte kunne stilles spørgsmål ved domfældelsen i enkelte af sagens i alt 30 forhold, så vil han fortsat være dømt for brandstiftelser mv. i et omfang, som må antages at ville have ført til samme foranstaltning i form af anbringelse i sikret afdeling.

På den anførte baggrund og efter en samlet vurdering af oplysningerne i sagen finder Klageretten, at det, der er anført til støtte for begæringen, ikke efter retsplejelovens § 977, stk. 1, nr. 1, giver grundlag for at genoptage sagen.

Thi bestemmes:

Begæringen om genoptagelse imødekommes ikke.